

ORIGINAL ARTICLE

Ağrıya Bağlı Öz Derecelendirilmiş Fonksiyon Kaybı Ölçeği Türkçe versiyonunun geçerliliği ve güvenilirliği

Yasin YURT, Yavuz YAKUT, Gül ŞENER

Amaç: Çalışmamızın amacı Ağrıya Bağlı Öz Derecelendirilmiş Fonksiyon Kaybı (ABÖDFK) (Self Estimated Functional Inability Because of Pain-SEFIP) ölçeğinin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliğini araştırmaktır.

Yöntem: Türkçeye çevirisi yapılan ölçeğin 64 dansçı üzerinde 1 hafta arayla test-tekrar test güvenilirliğine bakıldı. Yapı geçerliliği için Kısa Form-36 (SF-36) anketinin vücut ağrısı alt bölümü ile ABÖDFK ölçeği toplam puanı arasındaki ilişki incelendi.

Bulgular: SEFIP ölçeğinin test-tekrar test güvenilirliği 0,807 (% 95 güven aralığı=0,701-0,878) olarak bulundu ve istatistiksel olarak anlamlı korelasyon vardı ($r=0,81$, $p<0,05$). ABÖDFK ölçeği ile SF-36 anketi vücut ağrısı bölümü arasında iyi düzeyde bir korelasyon bulundu ($r=0,693$, $p<0,05$).

Sonuç: Çalışmamızın sonuçları SEFIP ölçeğinin Türkçe versiyonunun Türk dansçılarda kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Ağrı, Dans, Kas iskelet sistemi, Güvenirlik ve geçerlik.

Validity and reliability of Turkish version of the Self Estimated Functional Inability Because of Pain (SEFIP)

Purpose: Aim of this study was to evaluate validity and reliability of Turkish version of the Self Estimated Functional Inability because of Pain (SEFIP).

Methods: After Turkish translation, tool was performed on 64 dancers twice for test-retest reliability by one week interval. Relationship was evaluated between SEFIP and body pain part of Short Form-36 (SF-36) for construct validity.

Results: Test-retest test reliability was intraclass correlation coefficient (ICC)=0.807 (95% confidence interval=0.701-0.878) for SEFIP and correlation was statistically significant ($r=0.81$, $p<0.01$). Good correlation was also found between SEFIP and body pain part of SF-36 ($r=0.693$, $p<0.05$).

Conclusion: Our results have showed that Turkish version of the SEFIP is a valid and reliable tool that can be used on Turkish dancers.

Keywords: Pain, Dancing, Musculoskeletal system, Reliability and validity.

Yurt Y, Yakut Y, Şener G. Ağrıya Bağlı Öz Derecelendirilmiş Fonksiyon Kaybı Ölçeği Türkçe versiyonunun geçerliliği ve güvenilirliği. J Exerc Ther Rehabil. 4(3):134-138. *Validity and reliability of Turkish version of the Self Estimated Functional Inability Because of Pain (SEFIP).*

Y Yurt: Eastern Mediterranean University, Faculty of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Famagusta, KKTC.
Y Yakut: Hasan Kalyoncu University, Faculty of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Gaziantep, Türkiye.
G Şener: Hacettepe University, Faculty of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Ankara, Türkiye.
Corresponding author: Yasin Yurt: fzt.yasinyurt@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-9561-6267
Received: January 17, 2017.
Accepted: May 15, 2017.

Bale, modern dans, Latin dansları vb. dans sporlarını yapan bireylerin kas iskelet sistemine ait ciddi yaralanmaları olmaktadır.¹⁻⁷ Literatürde, dansçıların yaralanma oranları, yapılan dans türüne göre % 3-95 değerleri arasında değişmektedir. Dansçıların yaralanma durumlarını gösteren bu çalışmalarda genellikle özel ölçekler kullanmak yerine, yaralanmanın tipi ve sıklığı, dans edemediği gün sayısı gibi sorgulamalarla veriler elde edilmiştir.⁸⁻¹⁴ Bu amaçla kullanılabilen yaşam kalitesi anketleri (Kısa Form-36 (SF-36), Nottingham Sağlık Profili) dansa bağlı olarak ortaya çıkan kas iskelet sistemi problemlerinin ve bu problemlerin dans üzerine etkisinin incelenmesinde yetersiz kalmaktadır.¹⁵ Son zamanlarda dansçıların yaşadığı yaralanmaları ve bu yaralanmaların dans üzerine olan etkilerini değerlendiren ölçeklerin kullanımı yaygınlaşmaktadır.¹⁶⁻¹⁸

Ağrıya Bağlı Öz Derecelendirilmiş Fonksiyon Kaybı (ABÖDFK) ölçeği, bireyin yaşadığı ağrının yaptığı dans üzerine etkisini değerlendirmektedir. Her dans grubunda kullanılabilen bu ölçeğin yapılan çalışmalarda geçerli, güvenilir ve değişimleri yansıtabilir özellikte olduğu gösterilmiştir.¹⁶⁻¹⁹ ABÖDFK ölçeği İngilizce olarak geliştirildiğinden ülkemizde kullanılabilmesi için Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

ABÖDFK ölçeği; boyun, sırt, dirsekler, bel, kalçalar, uyluklar (arka), omuzlar, bilekler/eller, uyluklar (ön), dizler, bacaklar (ön), baldırlar, ayaklar, ayak bilekleri, ayak parmakları olmak üzere 14 farklı vücut bölgesini beş aşamalı Likert skalası değerlendirmektedir. Sıfırın çok iyi, dört puanın ise ağrıdan dolayı dans edemiyorum anlamına geldiği ölçekte, 14 vücut bölgesinin toplam puanı 56 üzerinden değerlendirilmektedir. Çalışmanın amacına yönelik olarak vücut bölgeleri ayrı ayrı da ele alınabilmektedir.¹⁹ Çalışmamızın amacı ABÖDFK ölçeğinin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliğini ölçmektir.

YÖNTEM

Ölçeğin Türkçe versiyon çalışması için yazarlardan izin alındı ve iyi İngilizce bilen iki kişi tarafından ölçek Türkçeye çevrildi. 30 kişi

(15 kadın, 15 erkek) üzerinde yapılan pilot çalışma sonrası kültürel farklılık yaratacak bir bölüm saptanmadığından dolayı ayrıca bir kültürel adaptasyon çalışmasına gerek duyulmadı.

Çalışmaya dans sporu harici yaralanması olmayan 64 profesyonel folklor dansçısı dahil edildi. 1. değerlendirme sezon ortasında, haftada üç kez yapılan dans çalışmalarından birisinin sonrasında, 2. değerlendirme ise bir hafta sonrasında yine çalışma sonrasında uygulanarak ölçeğin test-tekrar test güvenilirliğine bakıldı.

SF-36 yaşam kalitesi değerlendirme anketi, dansçılarda da kullanılabilen, Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan bir ankettir.^{15,20} Fiziksel fonksiyon, fiziksel rol kısıtlaması, emosyonel rol kısıtlaması, vücut ağrısı, sosyal fonksiyon, zihinsel sağlık, canlılık ve genel sağlık olmak üzere 8 alt skalada 36 soru içerir. Fiziksel bölüm ve zihinsel bölüm olmak üzere iki alt başlık altında toplanmış olan skalaların ayrı ayrı puanlaması yapılarak toplam puan elde edilmektedir. İlk değerlendirmede katılımcılardan ABÖDFK ölçeğinin yanı sıra SF-36 yaşam kalitesi değerlendirme anketinin vücut ağrısı alt bölümünü de doldurmaları istendi. Ayrıca katılımcılardan imzalı aydınlatılmış onam formu alındı.

İstatistiksel analiz

Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği *interclass correlation coefficient* (ICC) ve Pearson korelasyon testi ile değerlendirildi. Yapı geçerliği değerlendirilmesi için 1. değerlendirmedeki ABÖDFK ölçeği toplam puanı ile SF-36 anketi vücut ağrısı bölümünün puanı arasındaki ilişki Pearson korelasyon testi ile test edildi. Sayısal veriler aritmetik ortalama \pm standart sapma ($X \pm SD$), oranlar yüzde (%) şeklinde ifade edildi. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak alındı.

BULGULAR

Çalışmamıza yaş ortalaması $21,2 \pm 4,8$ olan 64 dansçı (42 kadın, 22 erkek) katıldı. Dansçılara ait ABÖDFK toplam puanları ve SF-36 değerleri Tablo 1'de verildi.

ABÖDFK ölçeğinin test-tekrar test güvenilirliği $ICC = 0,807$ (% 95 Güven aralığı = 0,701-0,878) olarak bulundu ve

korelasyon katsayısı istatistiksel olarak anlamlıydı ($r=0,81$, $p<0,01$).

ABÖDFK ölçeği ile SF-36 anketi vücut ağrısı bölümü arasında iyi düzeyde bir korelasyon bulundu ($r=0,693$, $p<0,05$).

Tablo 1. Dansçılara ait Ağrıya Bağlı Öz Derecelendirilmiş Fonksiyon Kaybı (ABÖDFK) Ölçeği ve Kısa Form-36 (SF-36) (Vücut ağrısı) değerleri (N=64).

	X±SD
ABÖDFK Ölçeği	
Test	7,0±5,6
Tekrar test	7,4±5,9
Kısa-Form36 (SF-36) (Vücut ağrısı)	52,1±20,2

TARTIŞMA

Dans son yüzyılda yöresel niteliğinden uzaklaşarak evrensel bir nitelik kazanmış ve bireyler çok farklı dans türlerini yapar duruma gelmiştir. Sosyal boyutunun yanı sıra spor dalı olan dans sportif bir disiplini de beraberinde getirmektedir. Birçok dans eğitmeninin antrenörlük bilgisi yetersiz olduğundan, dansçılar antrenman ve gösterilerde ciddi kas iskelet sistemi yaralanmaları yaşamaktadırlar.^{8,21}

Dansçılardaki kas iskelet sistemi yaralanmaları yüksek oranlarıyla çoğu zaman dikkat çeken bir konu olmuştur. Birçok çalışmada dansçıların yaralanma hikayesi araştırmacılar tarafından standardize olmayan sorgulamalar yapılarak ortaya konulmuştur. Bu çalışmalarda da genellikle yaralanmanın sıklığı ve tipi üzerinde durulmuş, kişinin dans hayatına olan etkisi incelenmemiştir.^{12,22} Bazı araştırmacılar SF-36 yaşam kalitesi anketinin dansçılar üzerinde kullanılabilirliğini belirttikleri de genel yaşam kalitesini değerlendiren bu anket dansa özgü bir değerlendirme olmaktan geri kalmıştır.¹⁵

İngilizce olarak geliştirilen ABÖDFK ölçeği profesyonel veya amatör tüm dans branşlarında kullanılabilen pratik bir ölçektir. İngilizce versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır ve bu alanda yapılan çalışmalarda kullanılmaktadır.^{10,19} Bu tür

bir ölçeğin Türkçe versiyonunun olmaması bu alanda yapılan çalışmalara yöntem açısından sınırlamalar getirmekteydi.

Bu ihtiyaçlar ışığında gerçekleştirdiğimiz çalışmamıza ait bulgular ABÖDFK ölçeğinin Türkçe versiyonunun Türkçe konuşan dansçılarda kullanılabilir ve geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermiştir.

Limitasyonlar

ABÖDFK ölçeği ağrının tipi, sıklığı ve nedeni hakkında ayrıntılı sorgulama yapmayan bir ölçek olduğundan içerik açısından yetersiz görülebilir fakat dansçıların ağrı problemlerinin dans etmelerini ne kadar etkilediğine dair önemli bilgiler veren pratik bir ölçektir.

Sonuç

Türkçe versiyon geçerlik ve güvenilirliği gösterilen ABÖDFK ölçeği farklı dans türleri yapan veya yöresel halk oyunları dansçılarındaki kullanılabilir bir ölçektir. Zengin dans kültürüne sahip coğrafyada bu alanda yapılacak olan çalışmalar için önemli bir ihtiyacı giderecektir.

Teşekkür: Yok.

Çıkar çatışması: Yok.

Finans: Yok.

KAYNAKLAR

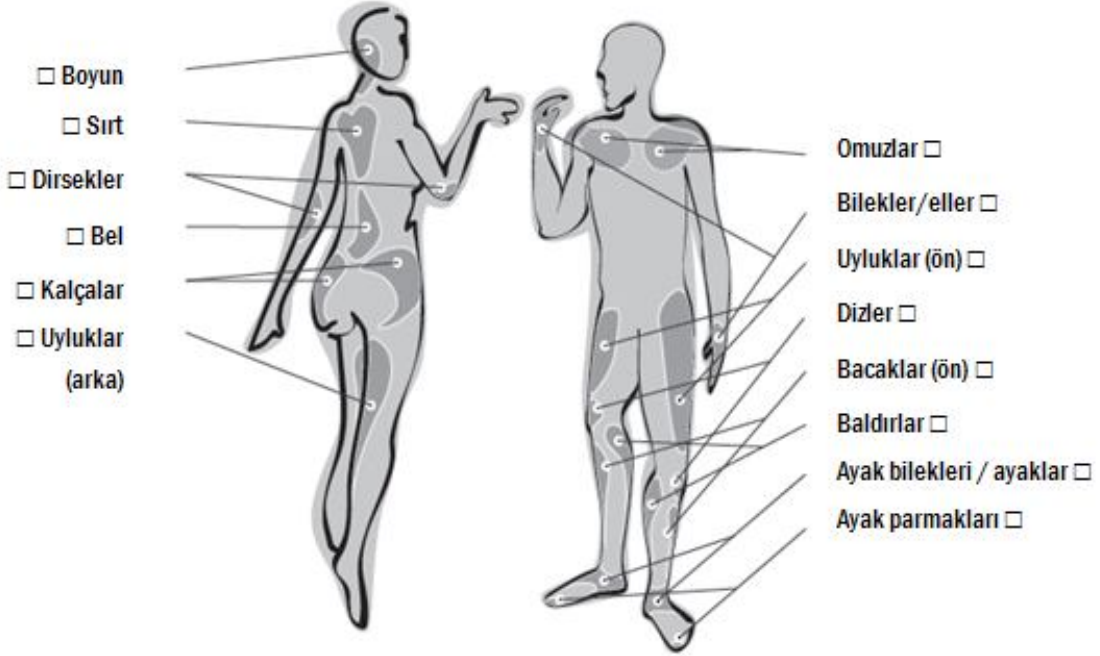
1. Micheli LJ, Sohn RS, Solomon R. Stress fractures of the second metatarsal involving Lisfranc's joint in ballet dancers. A new overuse injury of the foot. J Bone Joint Surg Am. 1985;67:1372-1375.
2. Steinberg N, Siev-Ner I, Peleg S, et al. Injury patterns in young, non-professional dancers. J Sports Sci. 2011;29:47-54.
3. Sammarco GJ, Cooper PS. Flexor hallucis longus tendon injury in dancers and nondancers. Foot Ankle Int. 1998;19:356-362.
4. Arendt YD, Kerschbaumer F. Injury and overuse pattern in professional ballet dancers. Z Orthop Ihre Grenzgeb. 2003;141:349-356.
5. Alderson J, Hopper L, Elliott B, et al. Risk factors for lower back injury in male dancers performing ballet lifts. J Dance Med Sci. 2009;13:83-89.
6. Briggs J, McCormack M, Hakim AJ, et al. Injury and joint hypermobility syndrome in

- ballet dancers--a 5-year follow-up. *Rheumatology (Oxford)*. 2009;48:1613-1614.
7. Meuffels DE, Verhaar JA. Anterior cruciate ligament injury in professional dancers. *Acta Orthop*. 2008;79:515-518.
 8. Echegoyen S, Acuna E, Rodriguez C. Injuries in students of three different dance techniques. *Med Probl Perform Ar*. 2010;25:72-74.
 9. Bowling A. Injuries to dancers: prevalence, treatment, and perceptions of causes. *Brit Med J*. 1989;298(6675):731-734.
 10. Ramel E, Moritz U. Self-reported musculoskeletal pain and discomfort in professional ballet dancers in Sweden. *Scand J Rehabil Med*. 1994;26:11-16.
 11. Byhring S, Bo K. Musculoskeletal injuries in the Norwegian National Ballet: a prospective cohort study. *Scand J Med Sci Sports*. 2002;12:365-370.
 12. Bronner S, Ojofeitimi S, Rose D. Injuries in a modern dance company: effect of comprehensive management on injury incidence and time loss. *Am J Sports Med*. 2003;31:365-373.
 13. Nunes NM, Haddad JJ, Bartlett, et al. Musculoskeletal injuries among young, recreational, female dancers before and after dancing in pointe shoes. *Pediatr Phys Ther*. 2002;14:100-106.
 14. Angiogi M, Giorgos SM, Koutedakis Y, et al. Physical fitness and severity of injuries in contemporary dance. *Med Probl Perform Ar*. 2009;24:26-29.
 15. Bronner S, Ojofeitimi S, Spriggs J. Occupational musculoskeletal disorders in dancers. *Phys Ther Rev*. 2003;8:57-68.
 16. Weigert BJ, Erickson M. Incidence of injuries in female university-level modern dancers and the effectiveness of a screening program in altering injury patterns. *Med Probl Perform Ar*. 2007;22:52-57.
 17. Mletic D, Sekulic D, Ostojic L. Body physique and prior training experience as determinants of SEFIP score for university dancers. *Med Probl Perform Ar*. 2007;22:110-115.
 18. Miletic A, Kostic R, Bozanic A, et al. Pain status monitoring in adolescent dancers. *Med Probl Perform Ar*, 2009;24:119-123.
 19. Ramel E, Moritz U, Jarnio G. Validation of a pain questionnaire (SEFIP) for dancers with a specially created test battery. *Med Probl Perform Ar*. 1999;14:196-203.
 20. Koçyiğit H, Aydemir Ö, Fisek G. Kısa Form-36 (KF-36)'nın Türkçe versiyonunun güvenilirliği ve geçerliliği. *İlaç ve Tedavi Dergisi*. 1999;12:102-106.
 21. Zhang JG, Ishikawa-Takata K, Yamazaki H, et al. Postural stability and physical performance in social dancers. *Gait Posture*. 2008;27:697-701.
 22. Thomas H, Tarr J. Dancers' perceptions of pain and injury: positive and negative effects. *J Dance Med Sci*. 2009;13:51-59.

Ek. Ağrıya Bağlı Öz Derecelendirilmiş Fonksiyon Kaybı Ölçeği Türkçe versiyonu.

Adı Soyadı (isteğe bağlı): _____

Tarih: ___ / ___ / ____

Şu anda nasıl hissediyorsunuz?

Eğer vücudunun herhangi bir bölümünde ağrı şikâyetiniz var ise lütfen aşağıdaki bölümde dans etmenizi ne kadar etkilediğini işaretleyiniz.

Yukarıdaki resimde vücut bölümleri gösterilmiştir. Her vücut bölümü için lütfen uygun kutucuğu işaretleyiniz.

Teşekkürler.

	Çok iyi	Biraz ağrı var ama sorun yaratmıyor	Orta düzeyde ağrı var fakat baş edebiliyorum	Oldukça ağrılı, bazı hareketleri yapamıyorum	Ağrıdan dolayı dans edemiyorum	Yorum (isteğe bağlı)
Vücut bölümü						
Boyun	☐	☐	☐	☐	☐	
Sırt	☐	☐	☐	☐	☐	
Dirsekler	☐	☐	☐	☐	☐	
Bel	☐	☐	☐	☐	☐	
Kalçalar	☐	☐	☐	☐	☐	
Uyluklar (arka)	☐	☐	☐	☐	☐	
Omuzlar	☐	☐	☐	☐	☐	
Bilekler/eller	☐	☐	☐	☐	☐	
Uyluklar (ön)	☐	☐	☐	☐	☐	
Dizler	☐	☐	☐	☐	☐	
Bacaklar (ön)	☐	☐	☐	☐	☐	
Baldırlar	☐	☐	☐	☐	☐	
Ayaklar/ayak bilekleri	☐	☐	☐	☐	☐	
Ayak parmakları	☐	☐	☐	☐	☐	
Diğer	☐	☐	☐	☐	☐	

Toplam Puan

____ / 56